

Informacija o gospodarskim kretanjima

listopad 2021.

Sažetak

Model brze procjene BDP-a upućuje na to da se u razdoblju od srpnja do rujna rast gospodarske aktivnosti ubrzao u odnosu na prethodno tromjesečje, kada su bila zabilježena stagnantna kretanja, pa bi na godišnjoj razini mogla biti ostvarena visoka stopa rasta unatoč smanjenju baznog učinka. Tijekom kolovoza broj zaposlenih i nezaposlenih ostao je gotovo nepromijenjen, pri čemu su ukupna zaposlenost i broj nezaposlenih i dalje iznad pretkriznih razina. Godišnji rast potrošačkih cijena ubrzao se s 2,8% u srpnju na 3,1% u kolovozu, što je ponajviše bilo rezultat ubrzavanja godišnjeg rasta cijena hrane. Iako je i temeljna inflacija u kolovozu blago porasla, zadržala se na relativno niskoj razini od 1,8%. Saldo tekućeg i kapitalnog računa platne bilance u drugom se tromjesečju pogoršao ponajprije zbog produbljivanja manjka u robnoj razmjeni s inozemstvom. Slobodna novčana sredstva banaka smanjila su se tijekom rujna, čemu je u najvećoj mjeri pridonijelo povećanje kunske depozita države kod HNB-a. Unatoč mjesecnom smanjenju prosječni dnevni višak kunske likvidnosti domaćega bankovnog tržišta u rujnu je iznosio 62,4 mlrd. kuna ili za 21,3 mlrd. kuna više nego u istom mjesecu prošle godine. Rast kreditiranja stanovništva i dalje se ubrzava na godišnjoj razini, potaknut rastom stambenih i gotovinskih nenamjenskih kredita, no ubrzanje u kolovozu nešto je manje izraženog intenziteta u odnosu na prethodne mjesecce, kada je kreditiranje stanovništva bilo pod utjecajem provedbe programa državnog subvencioniranja. S druge strane, godišnja se stopa rasta plasmana poduzećima blago usporila u kolovozu, no i dalje je riječ o stopama rasta koje pokazuju stagnaciju prisutnu od ožujka ove godine. Podaci Ministarstva finančija upućuju na to da su se u kolovozu 2021. nastavila povoljna kretanja u javnim financijama, nakon privremenog pogoršanja u srpnju, pri čemu je manjak proračuna središnje države tijekom prvih osam mjeseci 2021. znatno smanjen u odnosu na isto razdoblje lani.

Model brze procjene BDP-a za treće tromjesečje upućuje na rast realnog BDP-a u odnosu na razdoblje od travnja do lipnja 2021. ponajprije zbog iznimno dobrih ostvarenja u turističkoj sezoni. Iako se zbog postupnog iščezavanja baznog učinka u spomenutom razdoblju očekuje niža godišnja stopa rasta realnog BDP-a nego u drugom tromjesečju, ona bi ipak mogla biti visoka (Slika 1.). Kada je riječ o dostupnim visokofrekventnim pokazateljima, realni promet od trgovine na malo i u kolovozu je nastavio povoljna kretanja pod utjecajem iznimno dobrih turističkih kretanja te se povećao za 1,8% u odnosu na srpanj. Istodobno je u ta dva mjeseca trgovina prosječno bila na razini višoj za 2,9% u odnosu na drugo tromjeseče (Slika 7.). Industrijska se proizvodnja u kolovozu povećala za 0,7% u usporedbi s prethodnim mjesecom, ali to nije bilo dovoljno da nadomjesti pad ostvaren u srpnju (za 1,0%). Stoga je u srpnju i kolovozu zabilježeno smanjenje industrijske proizvodnje od 0,6% u odnosu na prosječno ostvarenje iz drugog tromjesečja. Promatra li se prema glavnim industrijskim grupacijama, proizvodnja energije i netrajnih proizvoda za široku potrošnju na tromjesečnoj se razini smanjila, dok se proizvodnja intermedijarnih proizvoda te kapitalnih dobara zadržala na razini iz drugog tromjesečja. Jedino je proizvodnja trajnih proizvoda za široku potrošnju povećana na tromjesečnoj razini (slike 3. i 4.). Realni obujam građevinskih radova u srpnju ove godine bio je za 4,9% manji u odnosu na prethodni mjesec, što je prvo smanjenje na mjesecnoj razini od kolovoza protekle godine. Nepovoljna kretanja u građevinarstvu mogu se djelomično povezati i s rastom cijena građevinskog materijala, pri čemu rezultati Ankete o pouzdanju poduzeća upućuju na povećan udio poslovnih subjekata koji navode nedostatak materijala kao ograničavajući faktor u poslovanju. Pritom je smanjen obujam građevinskih radova i na zgradama (-6,2%) i na ostalim građevinama (-3,0%). Tako je u srpnju ukupna građevinska aktivnost u usporedbi s prosječnim ostvarenjem drugog tromjesečja bila niža za 3,6%, čime je prekinut neprekidni rast od četiri uzastopna tromjesečja (slike 5. i 6.).

Podaci Ankete o pouzdanju potrošača pokazuju kako su se u rujnu ove godine očekivanja kućanstava pogoršala u odnosu na kolovoz pa je razina njihova optimizma u trećem tromjesečju bila ispod prosječne razine od travnja do lipnja. Iako je finansijska situacija u kućanstvu danas u odnosu na stanje prije 12 mjeseci ocijenjena nešto boljom, pogoršanje očekivanja na tromjesečnoj

razini posljedica je nepovoljnijih očekivanja glede ukupne ekonomskе situacije u Hrvatskoj za 12 mjeseci u usporedbi sa stanjem danas, a lošija su i očekivanja povezana s finansijskom situacijom u kućanstvu u istom razdoblju. Na lošija očekivanja ekonomskе i finansijske situacije vjerojatno su nepovoljno utjecala i očekivanja glede rasta cijena u idućih godinu dana. Kada je riječ o poslovnim očekivanjima, u rujnu su se malo pogoršala očekivanja u građevinarstvu, dok se u ostalim djelatnostima rast optimizma nastavio. Tako je indeks pouzdanja poslovnih subjekata u trećem tromjesečju ove godine u svim djelatnostima bio iznad prosječne razine iz prethodna tri mjeseca. Najsnažnije poboljšanje očekivanja ostvareno je u djelatnostima usluga, gdje je indeks dosegnuo najvišu razinu otkad se provodi Anketa. Znatno poboljšanje očekivanja zabilježeno je i u trgovini te industriji, gdje je razina optimizma poslovnih subjekata dosegnula pretkriznu razinu (Slika 8.).

Tijekom kolovoza 2021. godine broj zaposlenih ostao je u odnosu na srpanj nepromijenjen s obzirom na kontinuiranu potražnju za radnicima u IT sektoru i građevinarstvu te sezonskim radnicima u turizmu. U odnosu na pretkrizno razdoblje ukupna se zaposlenost zadržala na višim vrijednostima (Slika 15.). Tijekom kolovoza 2021. godine nepromijenjen je ostao i broj nezaposlenih, dok je u usporedbi s istim razdobljem 2019. njihov broj i nadalje bio veći. Viša razina nezaposlenosti u odnosu na pretkrizno razdoblje, uz potpuni oporavak zaposlenosti, upućuje na upošljavanje radnika iz zemalja izvan Hrvatske i EU-a, kojima se djelomično podmirio rast potražnje za radnom snagom.¹ U skladu sa stagnacijom broja nezaposlenih i zaposlenih u kolovozu udio nezaposlenih u radnoj snazi ostao je nepromijenjen na 7,3% (Slika 16.).

Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u kolovozu 2021. godine (sezonski prilagođeni podaci) nastavila je rasti i na mjesecnoj i na godišnjoj razini, ali sporijim intenzitetom (Slika 17.). U odnosu na kolovoz 2020. godine prosječna je nominalna bruto plaća bila viša za 3,4%, pri čemu je povećanje plaća u javnom sektoru bilo izraženije nego u ostatku gospodarstva. Isplate neoporezivih naknada i dalje gotovo u potpunosti

¹ U kolovozu 2021. godine u Hrvatskoj je bilo nešto više od 34 tisuće stranih radnika prijavljenih na HZMO-u, što je za 39% više nego u prethodnoj godini, pri čemu sustav evidentiranja vjerojatno ne obuhvaća sve takve radnike. Pritom je najveći dio stranih radnika zaposlen u građevinarstvu, djelatnosti pružanja smještaja i usluživanja hrane te preradivačkoj industriji.

izostaju, zbog čega je godišnji porast prosječnoga ukupnog dohotka zaposlenih (odnosno neto plaća uvećanih za neoporezive naknade) u srpnju 2021. pratilo povećanje prosječne nominalne neto plaće.

Godišnji rast potrošačkih cijena nastavio se ubrzavati i u kolovozu, kada je dosegnuo 3,1% (sa srpanjskih 2,8%). Promatrano po komponentama, u kolovozu je najizraženije bilo ubrzavanje godišnjeg rasta cijena hrane (na 2,6% s 2,0% u srpnju). Ipak, ono je bilo manje izraženo nego u srpnju, kada se godišnji rast povećao za 2 postotna boda. Najveći doprinos ubrzavanju rasta cijena hrane u kolovozu dali su neprerađeni prehrambeni proizvodi (voće i povrće), što se uvelike može pripisati vremenskim nepogodama koje su djelovale na smanjenje uroda te povećanoj potražnji zbog dobre turističke sezone. Nadalje, u nešto manjoj mjeri ubrzavanju rasta cijena hrane pridonijeli su i prerađeni prehrambeni proizvodi (kruh te mlijeko, sir i jaja), a to se uglavnom može objasniti uvezenim troškovnim pritiscima, odnosno poskupljenjem prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu. Za razliku od toga, godišnji rast cijena hrane ublažilo je usporavanje rasta cijena mesa te ulja i masti. U kolovozu se neznatno ubrzala i godišnja stopa rasta cijena energije (na 8,3% s 8,2% u srpnju), čiji je doprinos ukupnoj inflaciji i dale je najveći te iznosi 1,4 postotna boda. Slijedom takvih kretanja stopa temeljne inflacije (koja ne uključuje cijene poljoprivrednih proizvoda, energije ni administrativno regulirane cijene) u kolovozu je tek blago porasla (za 0,2 postotna boda) i zadržala se na relativno niskoj razini (1,8%). Uz pojedine prerađene prehrambene proizvode, blagom ubrzavanju temeljne inflacije u kolovozu pridonijele su i usluge, čiji se godišnji rast ubrzao s 1,7% u srpnju na 2,0% u kolovozu, što je uglavnom bilo rezultat povećanja godišnjeg rasta cijena usluga povezanih s turizmom (zračni putnički prijevoz, paket-aranžmani te restorani i hoteli). Godišnji rast cijena industrijskih proizvoda također se blago ubrzao, na 1,0% u kolovozu (s 0,8% u srpnju), tako da zasad nije vidljivo znatnije prelijevanje poskupljenja industrijskih sirovina, povećanja vozarina te nestašice pojedinih intermedijarnih dobara (primjerice poluvodiča) na svjetskom tržištu na domaće potrošačke cijene. Što se tiče proizvodnjačkih cijena na domaćem tržištu, njihov se godišnji rast ubrzao s 8,7% u srpnju na 10,2% u kolovozu. Tome je u znatnoj mjeri pridonjelo povećanje godišnje stope rasta cijena energije (s 25,8% u srpnju na 30,2% u kolovozu). Uvezeni inflatorični pritisci na rast cijena energije ojačali su tijekom rujna zbog porasta cijena sirove nafte i prirodnog plina na svjetskom tržištu. Isključujući energiju, godišnji rast proizvodnjačkih cijena ubrzao se s 2,2% u srpnju na 2,7% u kolovozu.

Na tekućem i kapitalnom računu platne bilance u drugom je tromjesečju 2021. zabilježen manjak od 0,5 mlrd. EUR, što je za 0,3 mlrd. EUR više u odnosu na manjak u istom razdoblju prethodne godine (Slika 58.). To je poglavito rezultat rasta manjka u robnoj razmjeni s inozemstvom (za 0,7 mlrd. EUR) jer je unatoč bržem rastu robnog izvoza (za 44,8%) od uvoza (za 40,5%), zbog znatno veće uvozne baze, rast uvoza u apsolutnom iznisu premašio rast izvoza. Primjetno intenziviranje dinamike robe razmjene djelomično je posljedica učinka baznog razdoblja s obzirom na to da je u proljeće prošle godine došlo do snažne kontrakcije robne razmjene zbog početka pandemije i uvodenja strogih epidemioloških mjera, a djelomično oporavka domaće i inozemne potražnje, uspostavljanja dobavnih lanaca koji su bili narušeni nakon početka krize, snažnijeg oporavka preradivačke industrije u odnosu na uslužni sektor i rasta cijena sirovina na svjetskom tržištu. U skladu s time u drugom je tromjesečju 2021. ukupan robni izvoz bio znatno veći nego u istom razdoblju 2019. godine (za 20,8%), a i uvoz je premašio pretkriznu razinu (za 4,0%). U znatno manjoj mjeri rastu manjka tekućeg

i kapitalnog računa u drugom tromjesečju 2021. pridonjelo je i pogoršanje salda na računu primarnog dohotka u odnosu na isto razdoblje prethodne godine prouzročeno većim rashodima od izravnih vlasničkih ulaganja zbog boljeg poslovanja banaka i poduzeća u stranom vlasništvu. Nepovoljna su kretanja ublažena rastom viška u međunarodnoj razmjeni usluga (za 0,6 mlrd. EUR) zahvaljujući većim prihodima od turističke potrošnje stranih gostiju u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, kada je obavljanje turističke djelatnosti bilo gotovo u potpunosti onemogućeno. Ostvareni prihodi od turizma činili su, međutim, tek nešto više od polovine ostvarenja prije dvije godine. Višak na računima sekundarnog dohotka i kapitalnih transakcija u drugom se tromjesečju 2021. blago smanjio u odnosu na isto razdoblje prethodne godine kao posljedica manjeg korištenja sredstava iz proračuna EU-a, a što je ublaženo daljnijim rastom neto prihoda na osnovi osobnih transfera. Promatraju li se ostvarenja u posljednja četiri tromjesečja, višak na tekućem i kapitalnom računu platne bilance iznosio je 1,6% BDP-a, što je za 0,4 postotna boda manje nego u cijeloj 2020. godini.

Iako finansijski rezultat turističke sezone još nije poznat, dostupni visokofrekventni podaci pokazuju kako je tijekom trećeg tromjesečja 2021. razina turističke aktivnosti bila znatno veća negoli se prethodno očekivalo. Tako je prema posljednjim podacima HTZ-a broj noćenja stranih gostiju u svim smještajnim kapacitetima (komercijalnim i nekomercijalnim) tijekom srpnja i kolovoza bio čak za 47,8% veći nego u istom razdoblju prethodne godine, odnosno samo za 13,2% manji nego tijekom istog razdoblja rekordne turističke 2019. godine. Uzmu li se u obzir još povoljnija kretanja glede broja noćenja domaćih gostiju, koji u strukturi ukupnog broja noćenja imaju zamjetno manje značenje, ukupan pad broja noćenja u odnosu na pretkriznu razinu iznosi 12,0%. Raspoloživi finansijski pokazatelji upućuju na još povoljnija kretanja negoli fizički pokazatelji. Podaci Porezne uprave o iznosima fiskaliziranih računa u djelatnosti ugostiteljstva tako pokazuju da su oni u srpnju i kolovozu 2021. za 72,3% veći negoli u istom razdoblju prethodne godine, odnosno za 13,8% veći u odnosu na isto razdoblje 2019. godine. Recentni podaci pokazuju da su se povoljniji trendovi glede kretanja fizičkih i finansijskih pokazatelja nastavili i tijekom rujna.

Nominalni tečaj kune prema euru blago je deprecirao tijekom rujna te je na kraju mjeseca iznosi 7,50 EUR/HRK (Slika 23.), što je za 0,2% viša razina u odnosu na kraj kolovoza ili za 0,6% niža u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Unatoč slabljenju kune prema euru nominalni efektivni tečaj kune na kraju rujna ostao je nepromijenjen u odnosu na kraj kolovoza. Slabljene kune prema euru i američkom dolaru pritom je bilo poništeno jačanjem kune prema forinti i turskoj liri, što zrcali slabljenje tih valuta prema euru na međunarodnom deviznom tržištu.

Kratkoročne kamatne stope na europskom tržištu novca ostale su tijekom rujna gotovo nepromijenjene. Tako su se EONIA, prekonočna kamatna stopa na bankovnom tržištu europodručja, te šestomjesečni EURIBOR tek neznatno spustili: na razinu od -0,50% odnosno -0,53% (Slika 25.). Premije za rizik europskih zemalja s tržištima u nastajanju nisu se značajnije promijenile tijekom rujna (Slika 26.). Pritom je premija za rizik Hrvatske blago porasla te je krajem rujna iznosila 85 baznih bodova, pa su se nastavile bilježiti nešto više vrijednosti u odnosu na usporedive zemlje Srednje i Istočne Europe, izuzevši Rumunjsku. Vrijedi istaknuti da su u najvećoj mjeri zbog očekivanja promjene smjera monetarne politike tijekom rujna porasli prinosi na desetogodišnje državne obveznice SAD-a i ključnih zemalja europodručja (približno za 20 baznih bodova), a izraženiji porast zabilježen je kod prinosa na obveznice Ujedinjene Kraljevine (približno za 40 baznih bodova).

Tijekom rujna zabilježen je nastavak blagog smanjivanja slobodnih novčanih sredstava banaka, čemu je ponajviše pridonijelo povećanje kunske depozita države kod HNB-a. Tako je prosječni dnevni višak kunske likvidnosti domaćega bankovnog tržišta u rujnu iznosio 62,4 mlrd. kuna, no to je i dalje za 21,3 mlrd. kuna više nego u istom mjesecu prošle godine (Slika 55.). U takvim uvjetima promet na domaćem međubankovnom prekonočnom tržištu nije ostvaren još od travnja prošle godine, a izostale su i aukcije trezorskih zapisa Ministarstva financija, dok je promet na ostalim segmentima novčanog tržišta bio skroman. Pritom se implicitna kamatna stopa izvedena iz trgovanja banaka ugovorima o valutnoj razmjeni nastavila povećavati te je u rujnu dosegnula prosječnu razinu od 0,12%, a prekonočna kamatna stopa na trgovanje banaka depozitnim novcem te kamatna stopa na repo poslove banaka zadržale su se na razini od 0,01% odnosno 0,05% (Slika 28.).

Kamatne stope banaka na novougovorene kredite poduzećima i stanovništvu, koji uključuju prvi put ugovorene i ponovno ugovorene kredite, u kolovizu su uglavnom tek blago porasle (slike 29. i 30.). Pritom je smanjenje zabilježeno kod kamatnih stope na dugoročne kredite poduzećima s valutnom klauzulom, uglavnom kao rezultat kretanja kamatnih stopa na prvi put ugovorene kredite za obrtna sredstva s valutnom klauzulom (Slika 32.). Kamatne stope na stambeno kreditiranje nastavile su se povećavati, ponajviše zbog iščezavanja učinka subvencioniranih stambenih kredita (Slika 33.), a zabilježen je i blagi porast troškova potrošačkog financiranja (Slika 34.). Kada je riječ o depozitima, kamatne stope na oročene depozite stanovništva i poduzeća nisu se znatnije promijenile (slike 35. i 36.). U skladu s opisanim kretanjima razlika između kamatnih stopa na ukupne nove kredite i depozite povećala se na 4,5 postotnih bodova, dok se razlika za njihova stanja zadržala na 3,8 postotnih bodova (Slika 37.).

Monetarna kretanja u kolovizu obilježio je snažan rast neto inozemne aktive (NIA) kreditnih institucija potaknut sezonskim rastom priljeva od turizma, a neto domaća aktiva (NDA) smanjila se pa su tako ukupna likvidna sredstva (M4) porasla za 8,7 mlrd. kuna ili 2,2% (na osnovi transakcija, Slika 39.). U kolovizu je za novčanu masu (M1) zabilježen porast od 1,7 mlrd. kuna (0,9%) u odnosu na mjesec prije, pretežno zbog povećanja depozitnog novca poduzeća, dok se kvazinovac povećao za 6,9 mlrd. kuna (3,4%, na osnovi transakcija) odražavajući rast deviznih depozita poduzeća i stanovništva. Promatrano na godišnjoj razini, stopa rasta M4 pokazuje snažniji sezonski porast u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je zabilježeno njezino ubrzanje s 9,7% u srpnju na 11,1% u kolovizu (Slika 50.), a M1 s 19,6% na 19,8%, na osnovi transakcija (Slika 49.).

Ukupni su plasmani monetarnih institucija domaćim sektorima (osim središnje države) u kolovizu sniženi za 0,5 mlrd. kuna ili 0,2% (na osnovi transakcija) u odnosu na srpanj. Pritom se godišnja stopa rasta ukupnih plasmana zadržala na razini od 4,1% iz prethodnog mjeseca (Slika 41.). Promatrano po sektorima, u kolovizu su se smanjili plasmani poduzećima (0,7 mlrd. kuna ili 0,8%) i plasmani ostalim finansijskim institucijama (0,2 mlrd. kuna ili 2,4%), dok su krediti stanovništvu porasli (0,3 mlrd. kuna ili 0,2%). Blagi porast kredita stanovništvu bio je podržan povećanjem stambenih kredita (0,4 mlrd. kuna ili 0,6%), a gotovinski su nenamjenski ostali gotovo nepromijenjeni. Promatrano na godišnjoj razini, nastavio se ubrzavati rast stambenih kredita (s 10,6% na 10,8%), kao i gotovinskih nenamjenskih kredita (s 0,6% na 0,8%), što je dovelo do ubrzanja ukupnih kredita stanovništvu s 4,5% na 4,6% (Slika 43.). Ono je nešto manje izraženog intenziteta u odnosu na prethodne mjesecе, kada je kreditiranje stanovništva bilo pod utjecajem provedbe programa državnog subvencioniranja. Godišnja se stopa

rasta plasmana poduzećima blago usporila u kolovizu, no i dalje je riječ o stopama rasta koje upućuju na stagnaciju prisutnu od ožujka ove godine (Slika 42.).

Bruto međunarodne pričuve povećale su se tijekom rujna za 0,3 mlrd. EUR ili 1,3% u odnosu na prethodni mjesec te su na kraju mjeseca iznosile 24,4 mlrd. EUR (Slika 57.). Povećanje pričuve uglavnom je bilo rezultat povećanja deviznog depozita države kod HNB-a zbog priljeva sredstava iz predujma Europske komisije na temelju Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO) u iznosu od 818,4 mil. EUR, dok je u smjeru smanjenja pričuva djelovala niža razina ugovorenih repo poslova. U odnosu na kraj prethodne godine bruto međunarodne pričuve porasle su za 5,4 mlrd. EUR ili 28,6%. Neto raspoložive pričuve u rujnu su ostale na gotovo jednakoj razini kao i u kolovizu (19,5 mlrd. EUR).

Na finansijskom računu platne bilance u drugom je tromješecu 2021., isključi li se promjena bruto međunarodnih pričuve i obveza HNB-a, ostvaren tek neznatan neto odljev kapitala, s obzirom na to da je snažno smanjenje neto dužničkih obveza domaćih sektora gotovo u potpunosti nadomješteno rastom neto vlasničkih obveza (Slika 60.). Pritom je ostvaren neto priljev vlasničkih ulaganja prvenstveno rezultat snažnog rasta obveza na osnovi zadržane dobiti banaka i poduzeća u stranom vlasništvu, a u manjoj mjeri i rasta izravnih vlasničkih ulaganja u Hrvatsku, posebice u djelatnostima poslovanja nekretninama i automobilskoj industriji. S druge strane, spomenuto smanjenje neto dužničkih obveza ponajprije je odraz povećanja imovine središnje banke zbog porasta sredstava poslovnih banaka u okviru sustava TARGET2² te, u znatno manjoj mjeri, smanjenja neto dužničkih obveza države (Slika 61.). Za razliku od toga, svoju su neto inozemnu poziciju blago pogoršale banke, dok su neto dužničke obveze ostalih domaćih sektora (uključujući izravna ulaganja) ostale nepromijenjene, s obzirom na to da je rast obveza bio podjednak rastu potraživanja od vlasničkih povezanih poduzeća u inozemstvu. Istodobno su međunarodne pričuve središnje banke (bruto pričuve umanjene za obveze HNB-a) blago porasle, poglavito zahvaljujući povećanom otkupu deviza od države, pa je ukupan neto odljev kapitala, uključujući pričuve HNB-a, bio nešto veći i iznosio je 0,2 mlrd. EUR. Podaci za srpanj pokazuju snažno smanjenje neto inozemnog duga domaćih sektora, ponajprije zahvaljujući primjetnom poboljšanju neto inozemne pozicije poslovnih banaka zbog povećanog priljeva deviza tijekom vrhunca turističke sezone.

Prema podacima Ministarstva financija³ višak proračuna središnje države u kolovizu 2021. iznosio je 4,3 mlrd. kuna, što je za 1,3 mlrd. kuna povoljniji saldo u odnosu na isto razdoblje lani. Navedena kretanja odražavaju blagi rast prihoda (0,6%) i relativno snažan pad rashoda (-8,9%), no izostanak dezagregiranih podataka onemogućava detaljniju analizu. U prvih osam mjeseci 2021. ostvaren je manjak od 6,1 mlrd. kuna, što je za 8,8 mlrd. kuna povoljniji saldo u odnosu na manjak ostvaren u istom razdoblju prethodne godine. Dostupni podaci upućuju na to da se kretanja u razdoblju siječanj – kolovoz ove godine poglavito mogu povezati s oporavkom gospodarske aktivnosti, koji je rezultirao rastom prihoda i manjim potrebama za fiskalnim poticajima.

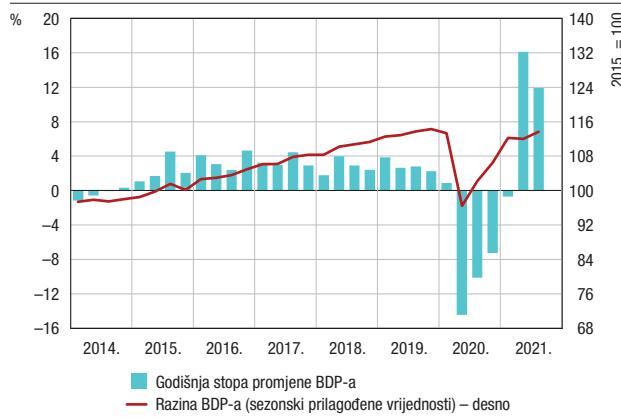
2 Sredstva banaka u okviru sustava TARGET2 čine inozemnu imovinu središnje banke, ali nisu dio međunarodnih pričuve.

3 Saldo proračuna i ukupni prihodi i rashodi odnose se na mjesečne podatke za središnju državu, državnu upravu i podsektore socijalne sigurnosti koje prema zahtjevima Direktive Vijeća 2011/85/EU objavljuje Ministarstvo financija prije kraja sljedećeg kalendarskog mjeseca. Objavljeni podaci odnose se na jedinice opće države prema obuhvatu statističke metodologije ESA 2010, osim podataka za lokalnu državu, koji se objavljaju tromjesečno. Pojedine stavke prihoda i rashoda temelje se na podacima o državnom proračunu prema metodologiji računskog plana.

Kada je riječ o kretanju duga opće države, on je krajem lipnja iznosio 340,6 mlrd. kuna i bio je za 10,6 mlrd. kuna viši nego

na kraju 2020. godine (Tablica 5.), dok je relativni omjer javnog duga i BDP-a blago smanjen, na 87,4% s 88,8% na kraju 2020.

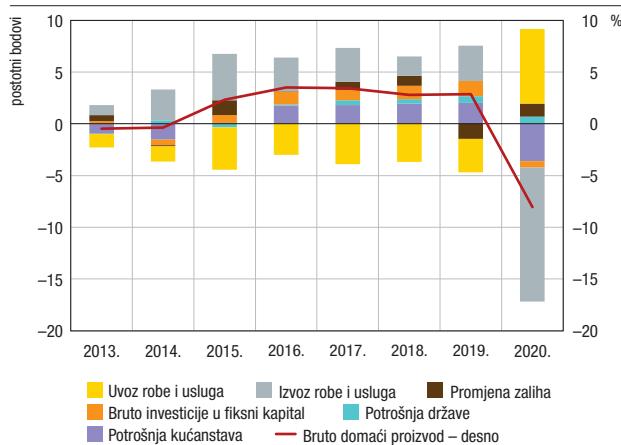
Slika 1. Tromjesečni bruto domaći proizvod sezonski prilagođene realne vrijednosti

Napomena: Podatak za 3. tr. 2021. odnosi se na Mjesečni pokazatelj realne gospodarske aktivnosti HNB-a, procijenjen temeljem podataka objavljenih do 30. rujna 2021.

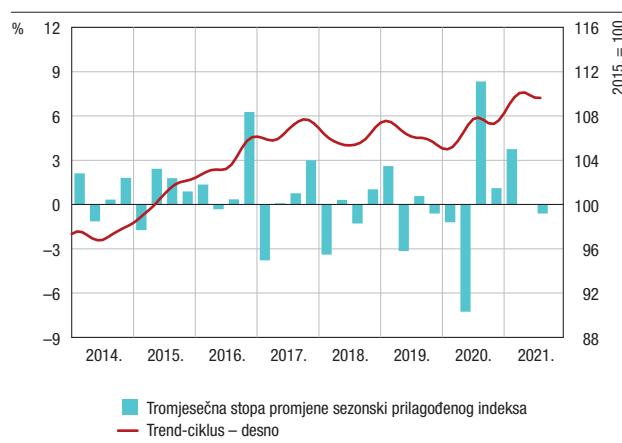
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a); izračun HNB-a

Slika 2. Promjena BDP-a doprinosi po komponentama

Izvor: DZS

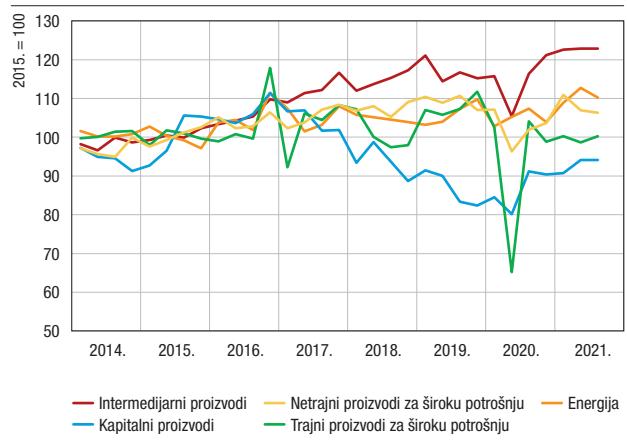
Slika 3. Industrijska proizvodnja

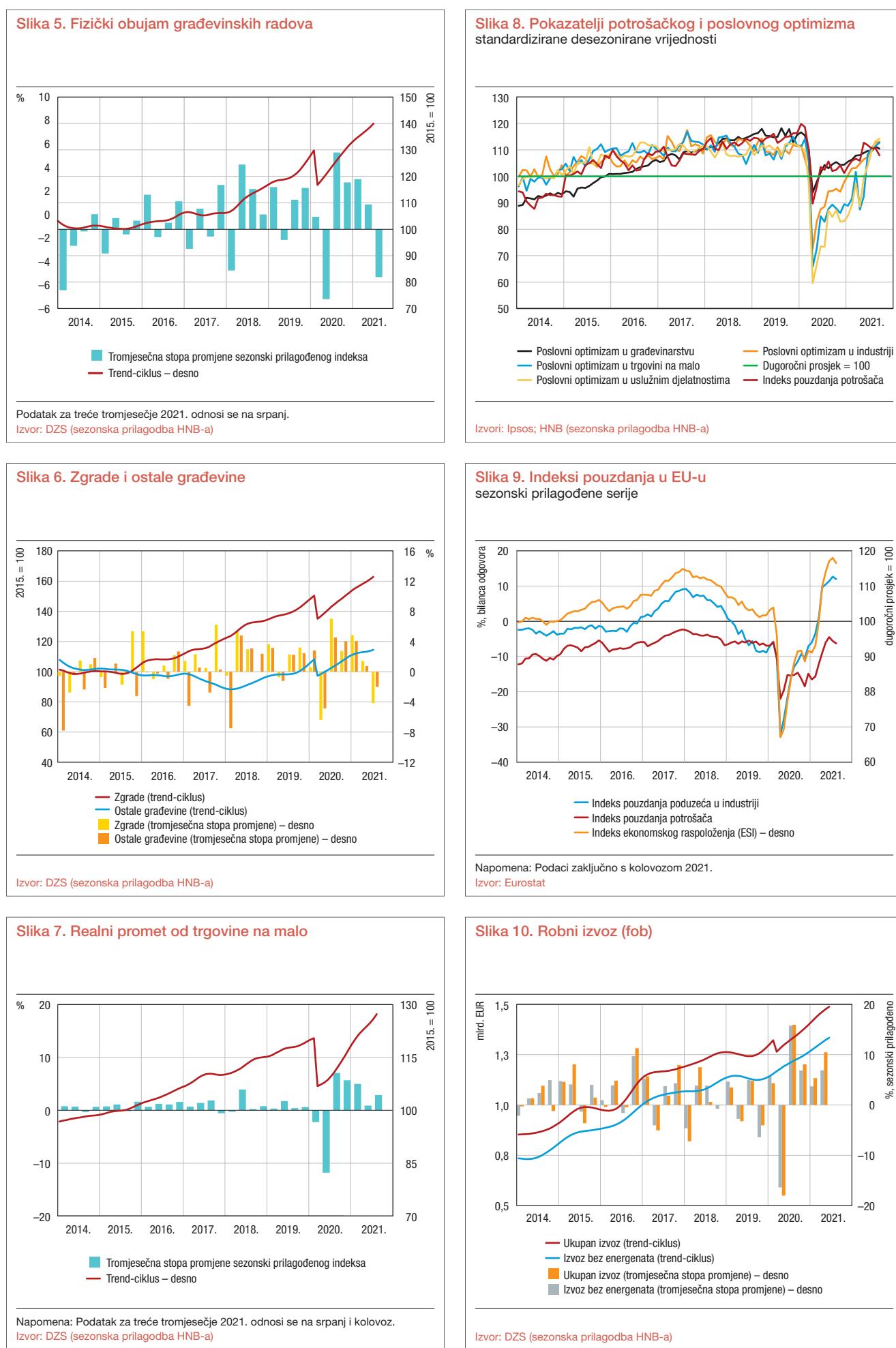
Napomena: Podatak za treće tromjesečje 2021. odnosi se na srpanj i kolovoz.

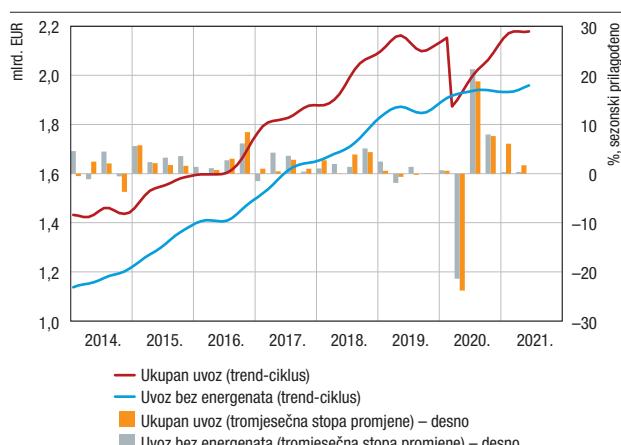
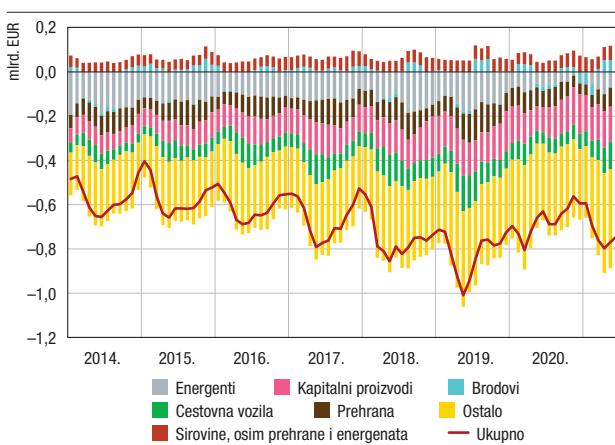
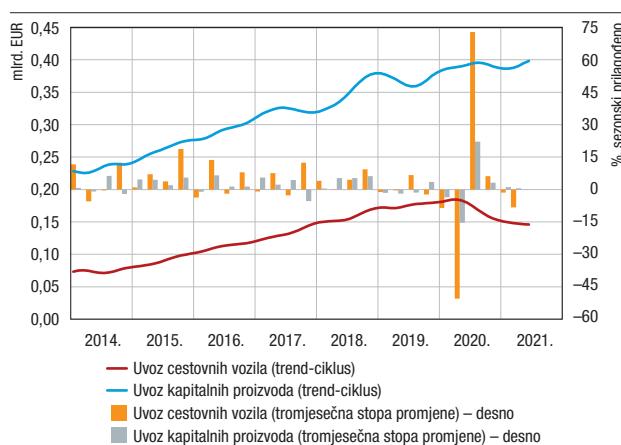
Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 4. Industrijska proizvodnja prema glavnim industrijskim grupacijama sezonski prilagođeni indeksi

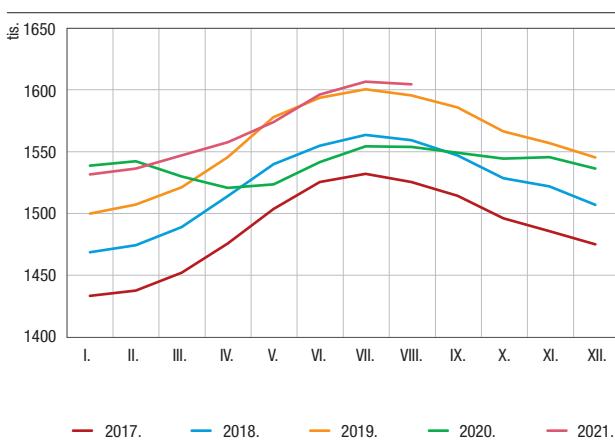
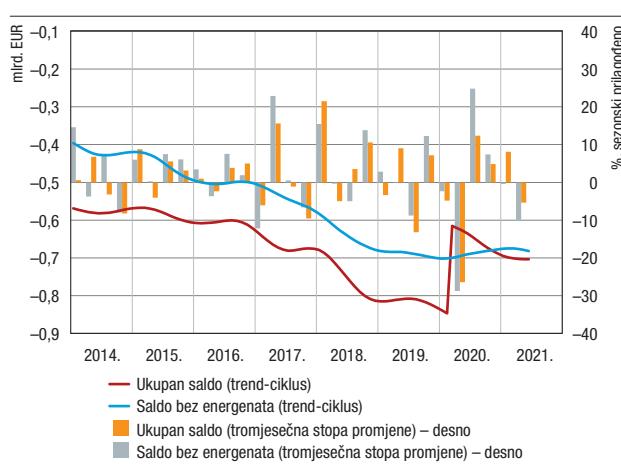

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

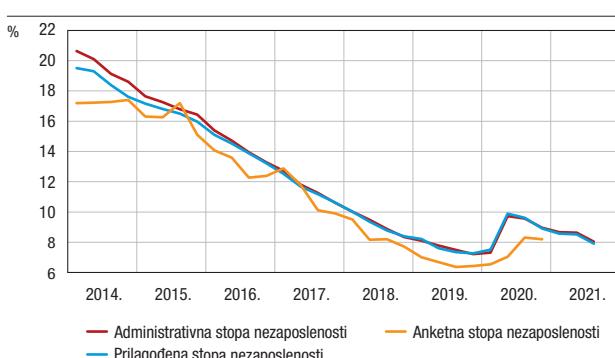

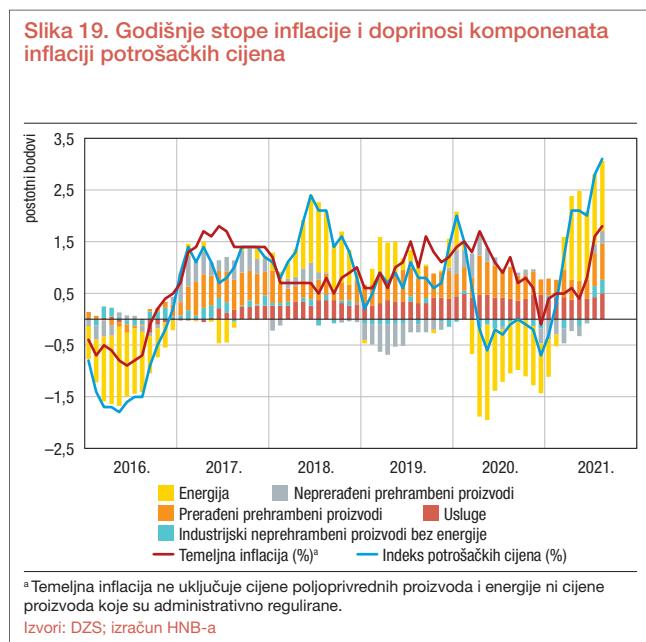
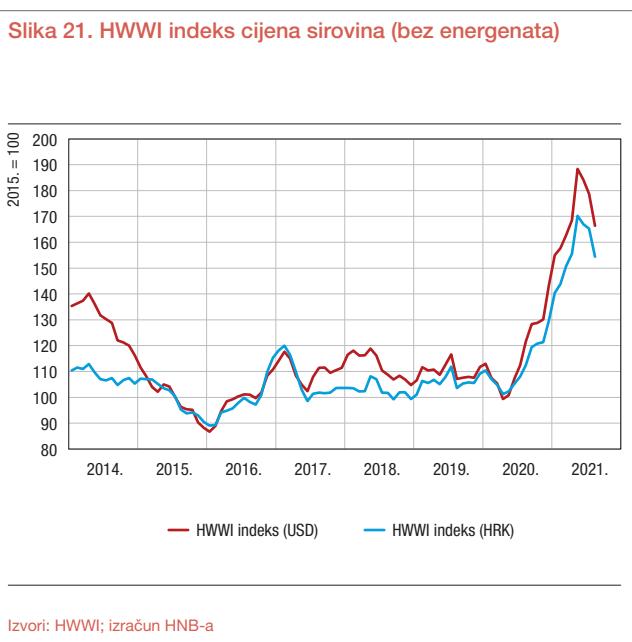
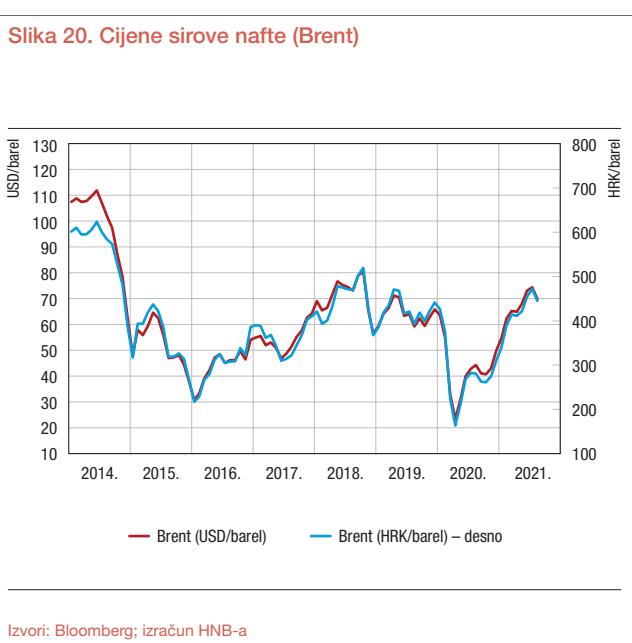
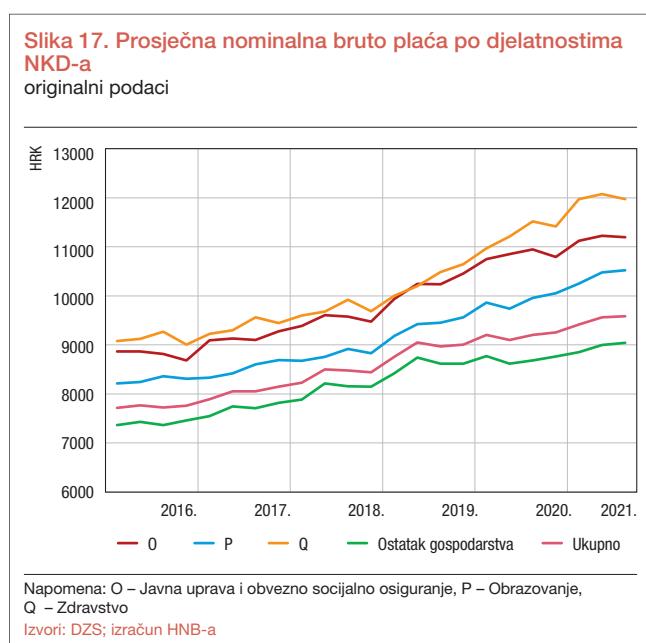
Slika 11. Robni uvoz (cif)**Slika 14. Saldo robne razmjene po skupinama proizvoda****Slika 12. Uvoz kapitalnih proizvoda i cestovnih vozila (cif)****Slika 15. Zaposlenost**

originalni podaci

Slika 13. Saldo robne razmjene**Slika 16. Stope nezaposlenosti**

sezonski prilagođeni podaci

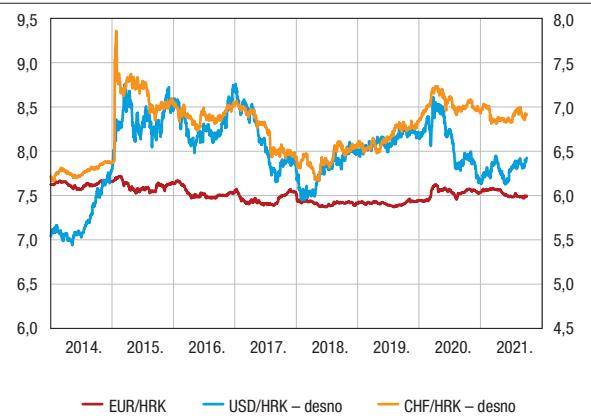
Tablica 1. Cjenovni pokazatelji
godišnje i mjesечne stope promjene

	Godišnje stope		Mjesечne stope	
	VII. 21.	VIII. 21.	VIII. 20.	VIII. 21.
Indeks potrošačkih cijena i njegove komponente				
Ukupni indeks	2,8	3,1	-0,1	0,2
Energija	8,2	8,3	-0,3	-0,1
Neprerađeni prehrabeni proizvodi	2,0	2,9	0,7	1,6
Prerađeni prehrabeni proizvodi	2,7	2,9	0,2	0,5
Industrijski neprehrabeni proizvodi bez energije	0,8	1,0	-0,7	-0,6
Usluge	1,7	2,0	-0,1	0,3
Ostali cjenovni pokazatelji				
Temeljna inflacija	1,6	1,8	-0,1	0,1
Indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu	8,7	10,2	-0,3	1,0
Cijene sirove nafte Brent (USD)	73,7	57,9	3,4	-6,1
HWWI agregatni indeks cijena sirovina (bez energenata, USD)	59,0	36,8	8,2	-6,9

Napomena: Prerađeni prehrabeni proizvod uključuju alkohol i duhan.

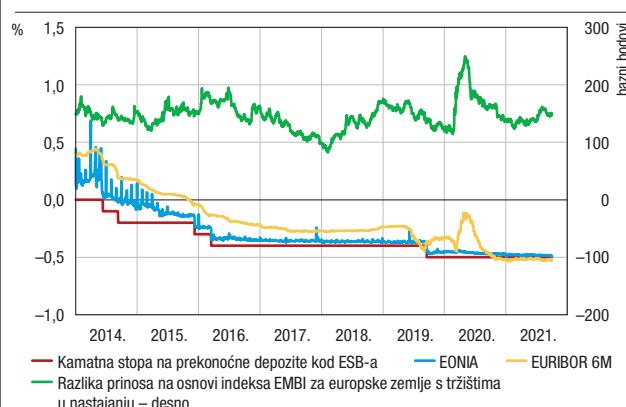
Izvori: DZS; Bloomberg; HWWI

Slika 22. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru, američkom dolaru i švicarskom franku srednji tečaj HNB-a

Izvor: HNB

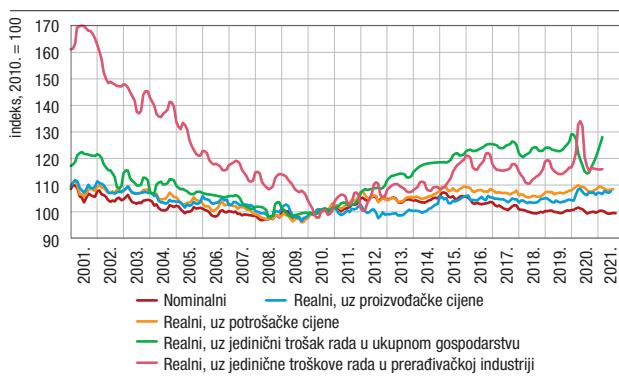
Slika 25. Kamatne stope na euro i prosječna razlika prinosa na obveznice europskih zemalja s tržištem u nastajanju

Napomena: EMBI je indeks (engl. *Emerging Market Bond Index*) koji pokazuje razliku prinosa na državne vrijednosne papire koje su izdale zemlje s tržištem u nastajanju, među kojima je i Hrvatska, u odnosu na nerizične vrijednosne papire koje su izdale razvijene zemlje.

Izvor: ESB; Bloomberg; J. P. Morgan

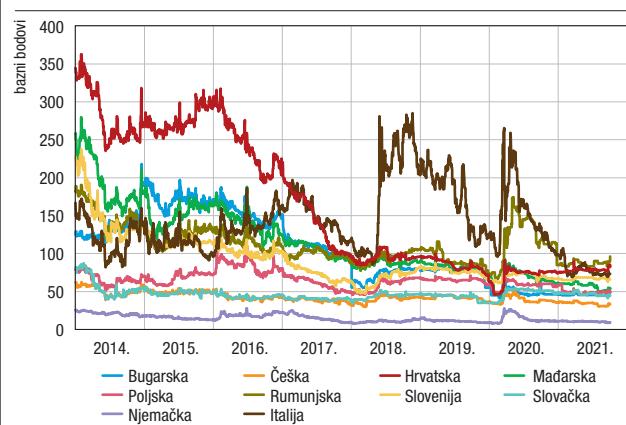
Slika 23. Nominalni i realni efektivni tečajevi kune

Napomena: Realni efektivni tečaj kune uz proizvodjačke cijene uključuje hrvatski indeks proizvodjačkih cijena industrije na ukupnom tržištu. Jedinični trošak rada izračunat je kao omjer isplaćenih naknada po zaposleniku i produktivnosti rada (izraženo kao BDP po zaposlenom), dok su realni efektivni tečajevi kune uz jedinične troškove rada dobiveni interpolacijom tromjesečnih vrijednosti. Pad indeksa označuje efektivnu aprecijaciju kune.

Izvor: HNB

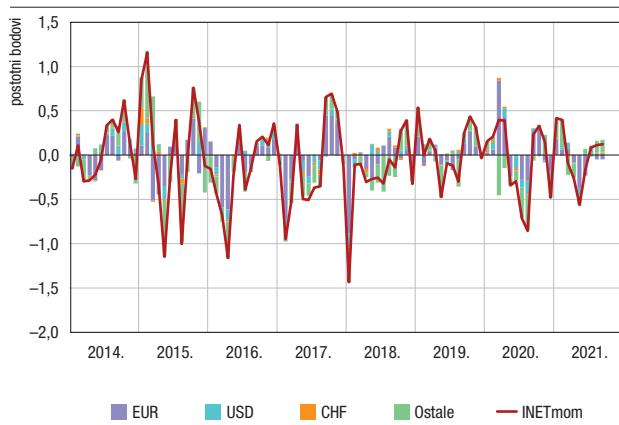
Slika 26. Kretanje premije osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za petogodišnje državne obveznice odabralih zemalja

Napomena: Premija osiguranja od kreditnog rizika jest godišnji relativni iznos premije koju kupac CDS-a plaća kako bi se zaštitio od kreditnog rizika povezanog s izdavateljem nekog instrumenta.

Izvor: S&P Capital IQ

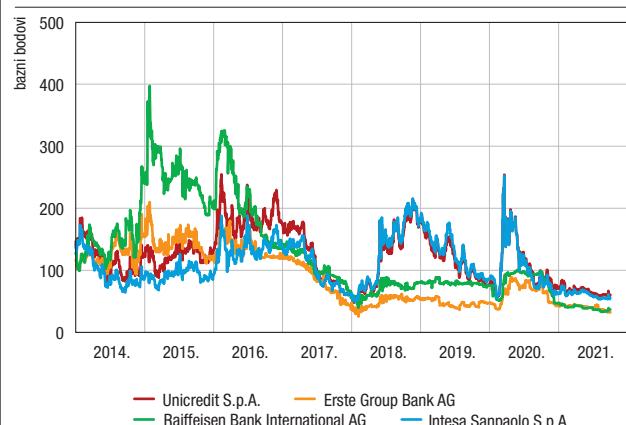
Slika 24. Doprinosi^a pojedinih valuta mjesečnoj stopi promjene prosječnog indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune (INET)

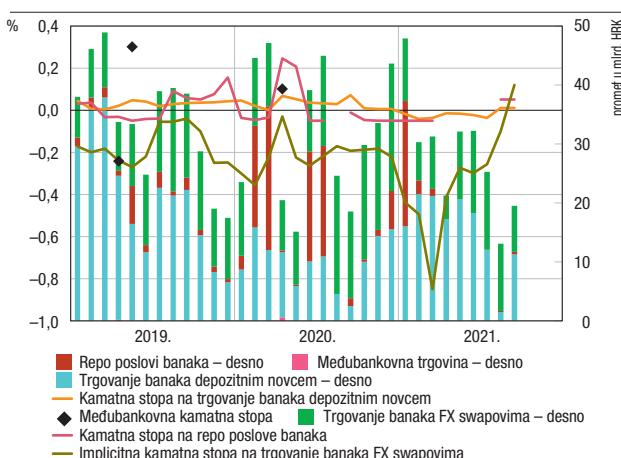
^a Negativne vrijednosti označuju doprinos aprecijaciji INET-a.

Izvor: HNB

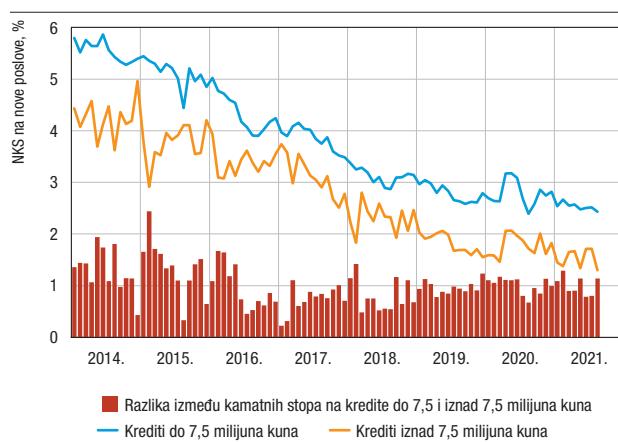
Slika 27. Kretanje premije osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za odabране banke majke domaćih banaka

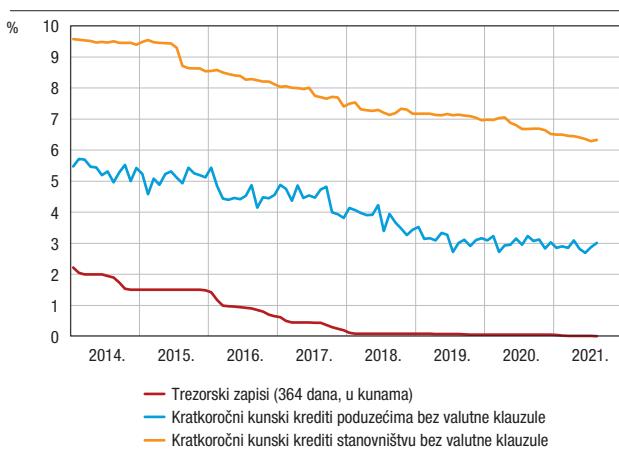
Izvor: S&P Capital IQ

Slika 28. Prekonočne kamatne stope i prometi

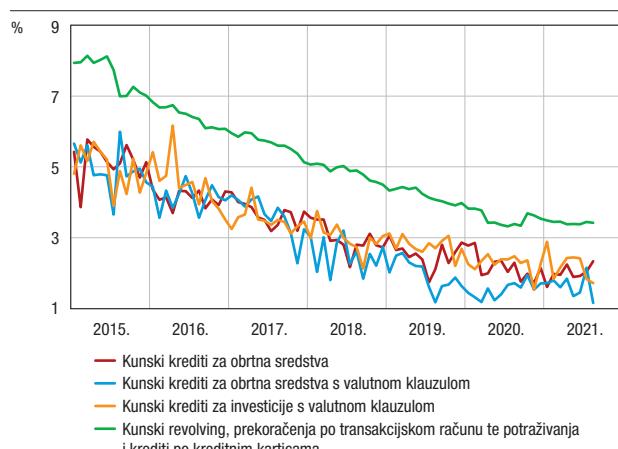
Izvor: HNB

Slika 31. Kamatne stope banaka na kredite nefinansijskim društvima prema iznosu

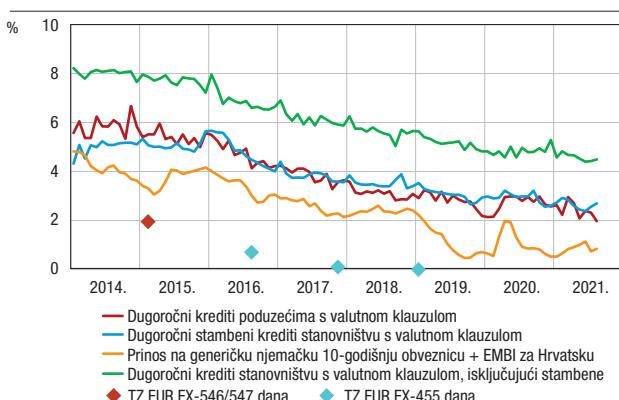
Izvor: HNB

Slika 29. Kratkoročni troškovi financiranja u kunama bez valutne klauzule

Izvori: MF; HNB

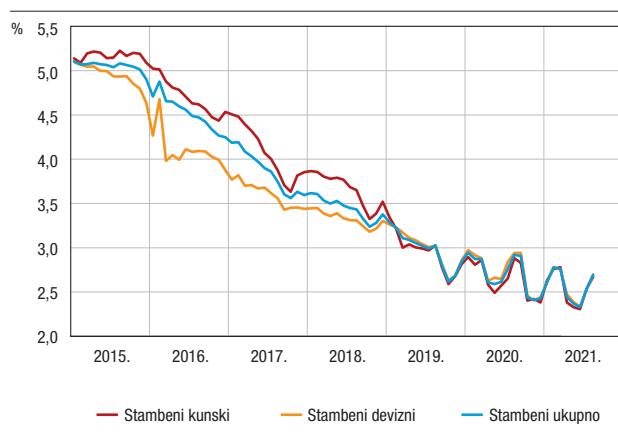
Slika 32. Kamatne stope na prvi put ugovorene kredite poduzećima

Izvor: HNB

Slika 30. Dugoročni troškovi financiranja u kunama s valutnom klauzulom i devizama

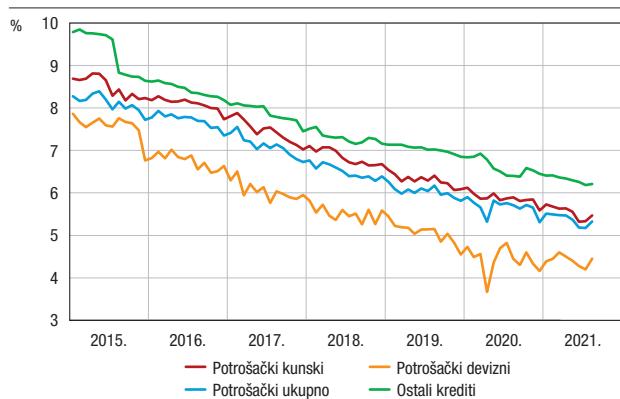
Napomena: EMBI je indeks (engl. *Emerging Market Bond Index*) koji pokazuje razliku prinosu na državne vrijednosne papire koje su izdale zemlje s tržištem u nastajanju, među kojima je i Hrvatska, u odnosu na nerizične vrijednosne papire koje su izdale razvijene zemlje.

Izvori: MF; Bloomberg; HNB

Slika 33. Kamatne stope na prvi put ugovorene stambene kredite stanovništvu

Izvor: HNB

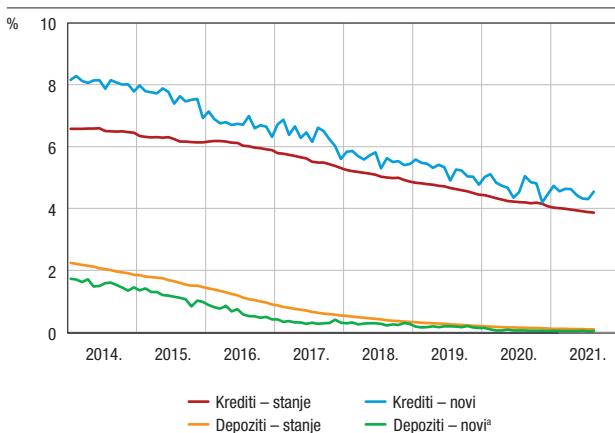
Slika 34. Kamatne stope na prvi put ugovorene potrošačke i ostale kredite stanovništvu

Napomena: Potrošački krediti uključuju ukupne kredite stanovništvu, osim stambenih i ostalih. Ostali krediti stanovništvu uključuju kredite po kreditnim karticama, prekoračenja po transakcijskim računima, revolving kredite te potraživanja s osnove kartica s odgodom plaćanja (engl. charge card) te su gotovo isključivo kunski.

Izvor: HNB

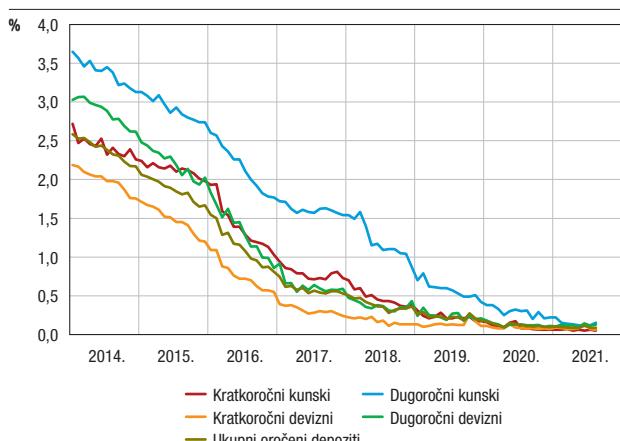
Slika 37. Prosječne kamatne stope na kredite (bez revolving kredita) i depozite

^a Za orocene depozite kamatne stope na nove poslove vagane su njihovim stanjima.

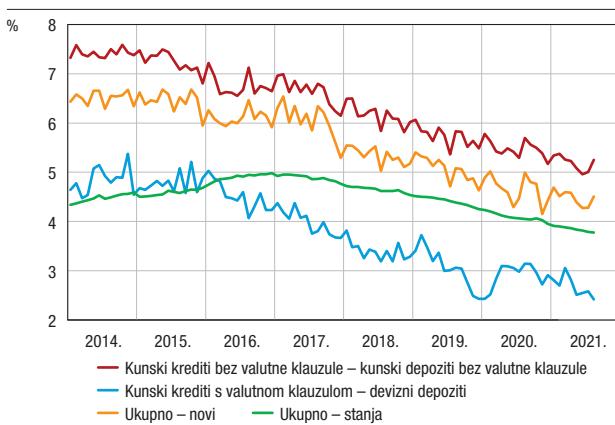
Izvor: HNB

Slika 35. Kamatne stope na oročene depozite stanovništva

Izvor: HNB

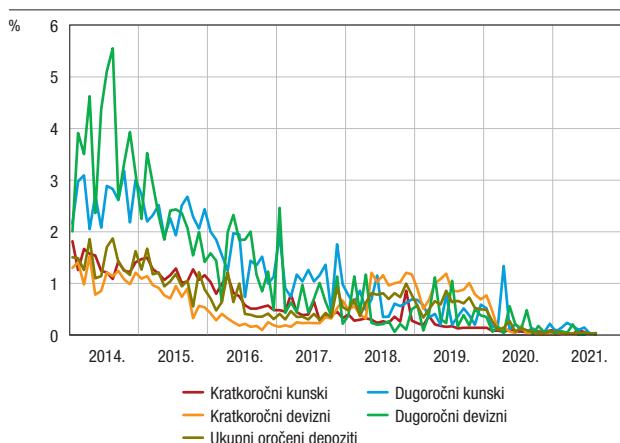
Slika 38. Razlike između kamatnih stopa na kredite (bez revolving kredita) i kamatnih stopa na depozite

Napomena: Razliku između prosječnih kamatnih stopa na kredite i prosječnih kamatnih stopa na depozite treba razlikovati od neto kamatne marže (omjera razlike kamatnih prihoda i kamatnih rashoda te ukupne imovine kreditnih institucija).

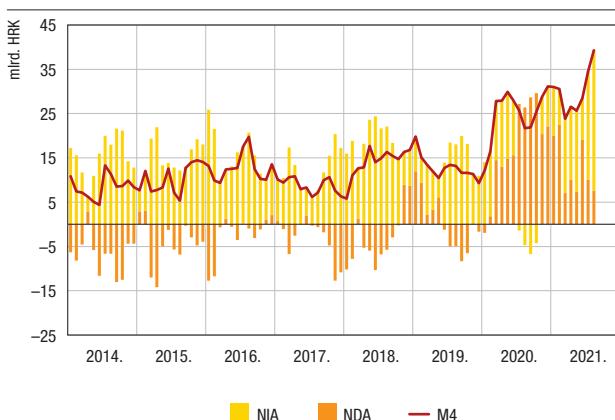
Izvor: HNB

Slika 36. Kamatne stope na oročene depozite poduzeća

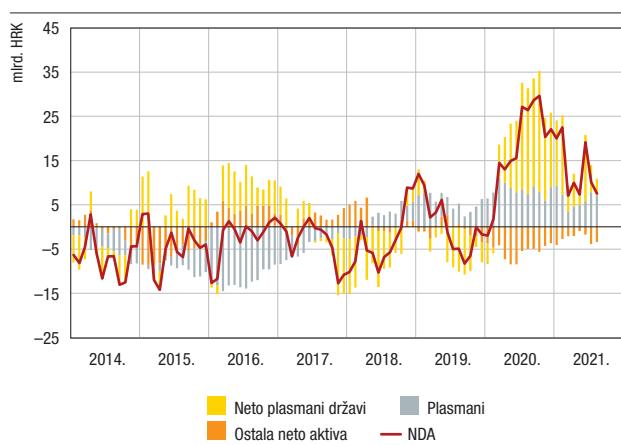
Izvor: HNB

Slika 39. Neto inozemna aktiva, neto domaća aktiva i ukupna likvidna sredstva (M4) apsolutne promjene u posljednjih 12 mjeseci

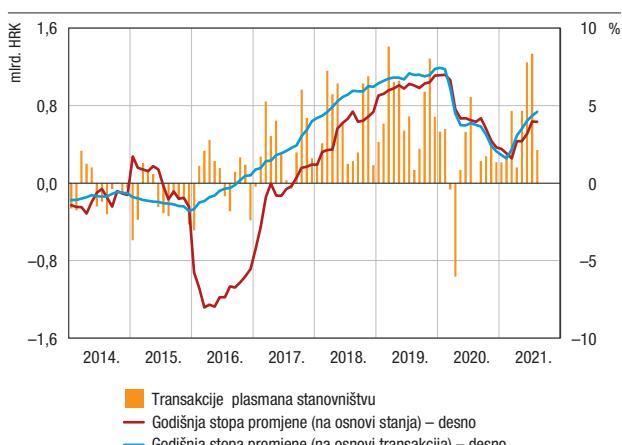
Izvor: HNB

**Slika 40. Neto domaća aktiva, struktura
apsolutne promjene u posljednjih 12 mjeseci**

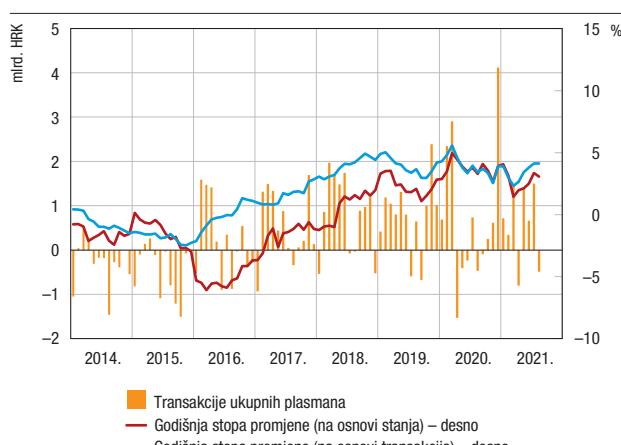
Izvor: HNB

Slika 43. Plasmani stanovništvu

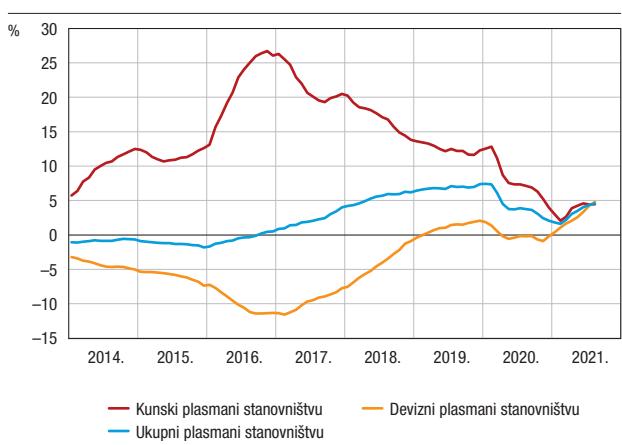
Izvor: HNB

Slika 41. Plasmani

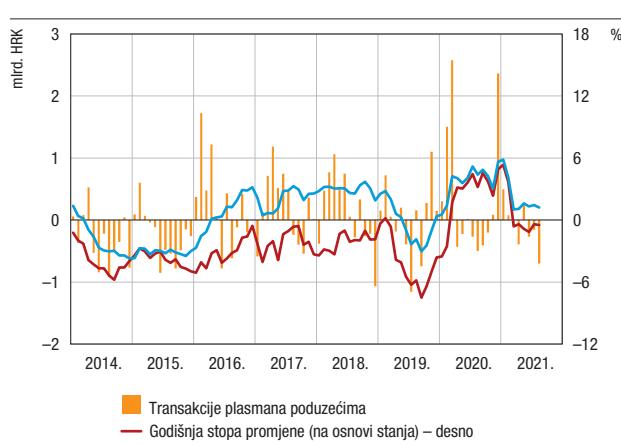
Izvor: HNB

**Slika 44. Godišnje stope promjene plasmana stanovništvu
na osnovi transakcija**

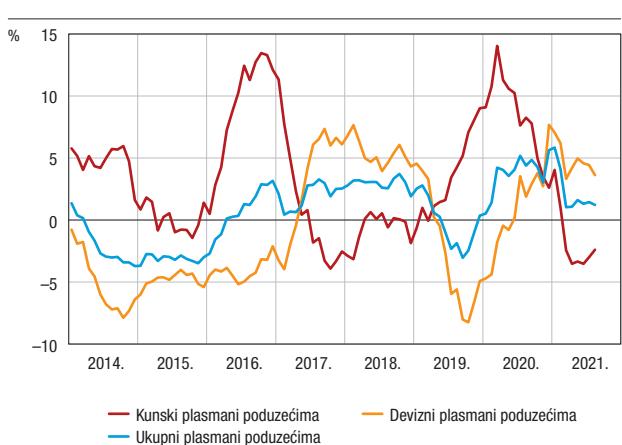
Izvor: HNB

Slika 42. Plasmani poduzećima

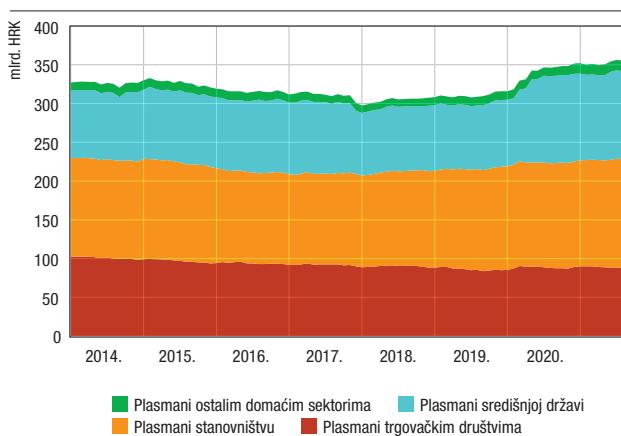
Izvor: HNB

**Slika 45. Godišnje stope promjene plasmana poduzećima
na osnovi transakcija**

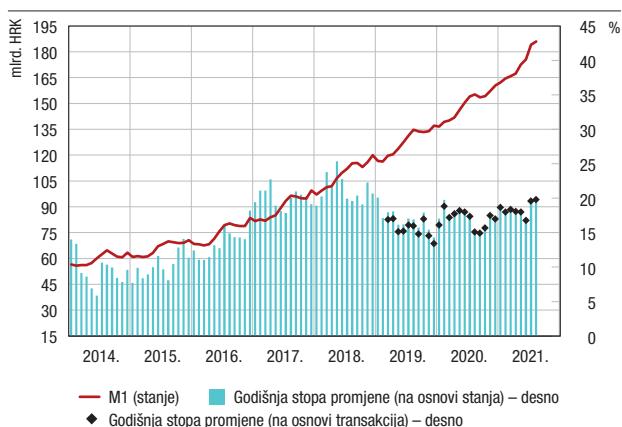
Izvor: HNB

Slika 46. Struktura plasmana monetarnih finansijskih institucija

Izvor: HNB

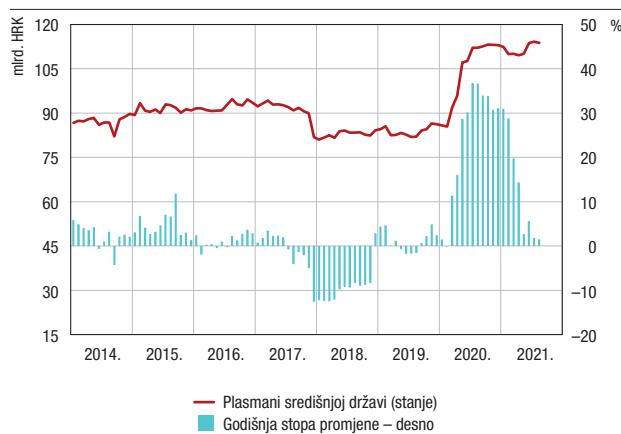
Slika 49. Novčana masa (M1)

Napomena: Stopa rasta na osnovi transakcija od ožujka 2019. isključuje učinak reklassifikacije novčanih fondova.

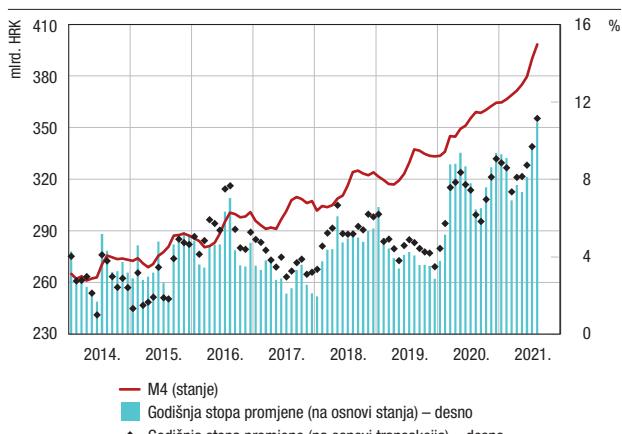
Izvor: HNB

Slika 47. Plasmani monetarnih finansijskih institucija središnjoj državi

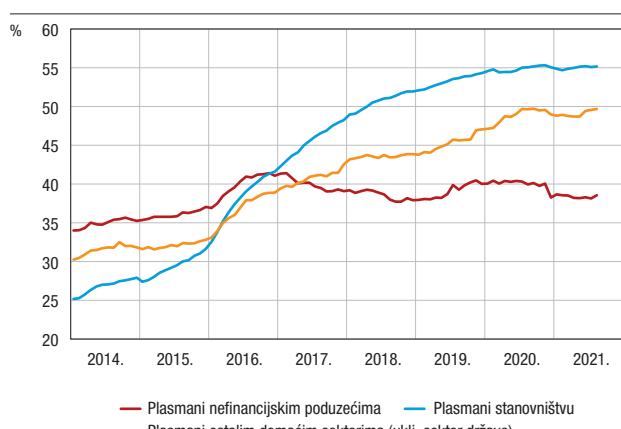
Izvor: HNB

Slika 50. Ukupna likvidna sredstva (M4)

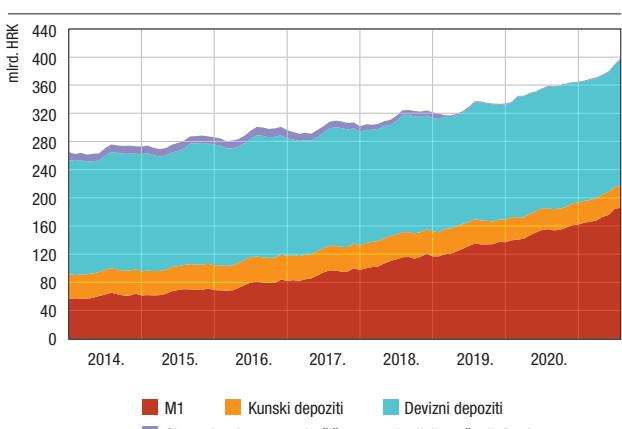
Izvor: HNB

Slika 48. Udio kunkskih plasmana u ukupnim plasmanima sektora

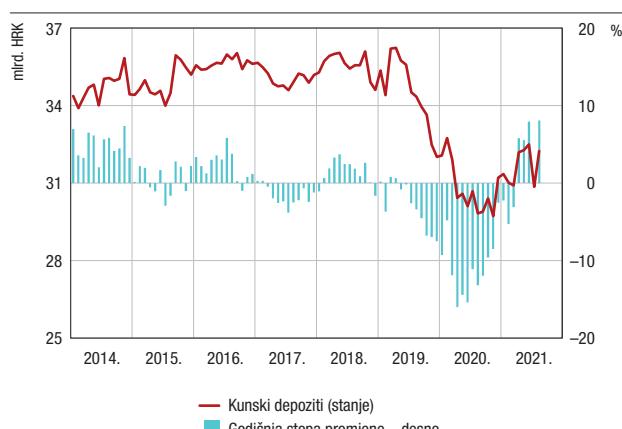

Izvor: HNB

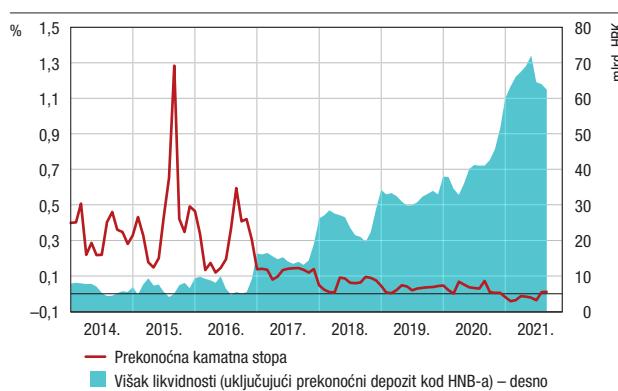
Slika 51. Struktura monetarnog agregata M4

Izvor: HNB

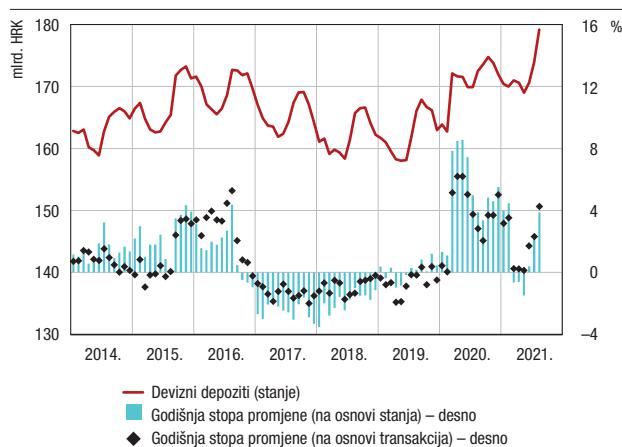
Slika 52. Kunski štedni i oročeni depoziti

Izvor: HNB

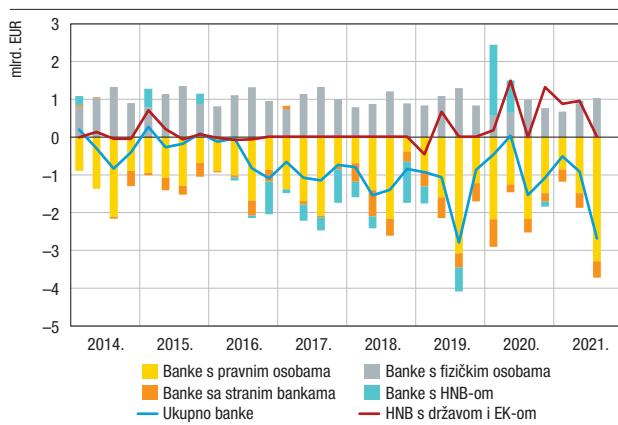
Slika 55. Likvidnost banaka i prekonočna kamatna stopa na trgovanje banaka depozitnim novcem

Napomena: Višak likvidnosti je razlika između stanja na računima za namiru poslovnih banaka kod HNB-a i iznosa koji banke moraju održavati na tim računima prema obračunu obvezne pričuve. Prekonočna kamatna stopa do kraja 2015. odnosi se na prekonočnu međubankovnu kamatnu stopu, a od početka 2016. odnosi se na prekonočnu kamatnu stopu na trgovanje banaka depozitnim novcem.

Izvor: HNB

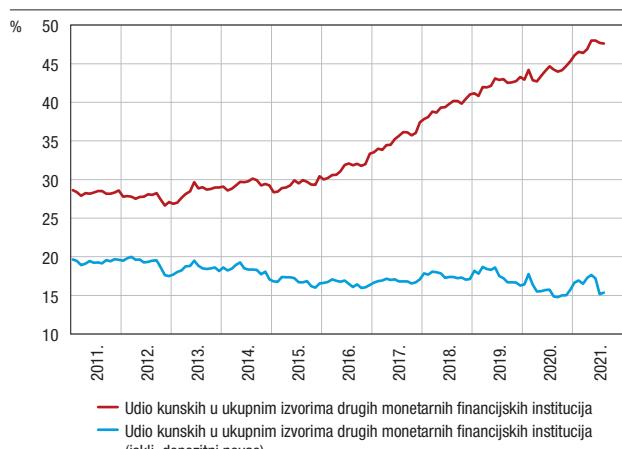
Slika 53. Devizni depoziti

Izvor: HNB

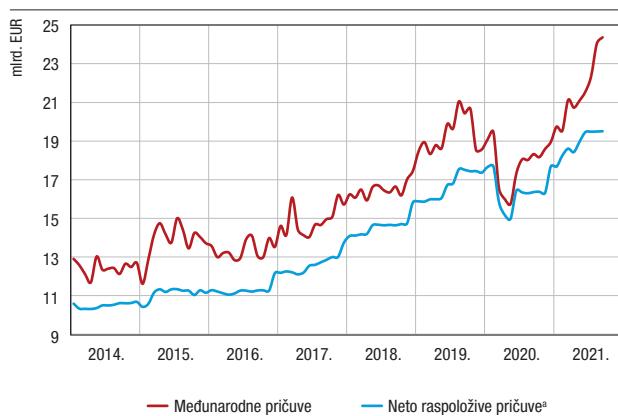
Slika 56. Promptne (SPOT) transakcije na deviznom tržištu (neto promet)

Napomena: Positivne vrijednosti označuju neto kupnju, a negativne vrijednosti neto prodaju. Pravne osobe uključuju državu.

Izvor: HNB

Slika 54. Udio kunkih izvora

Izvor: HNB

Slika 57. Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke tekući tečaj

^a NRP = međunarodne pričuve – devizna inozemna pasiva – devizni dio obvezne pričuve – devizni depoziti države

Izvor: HNB

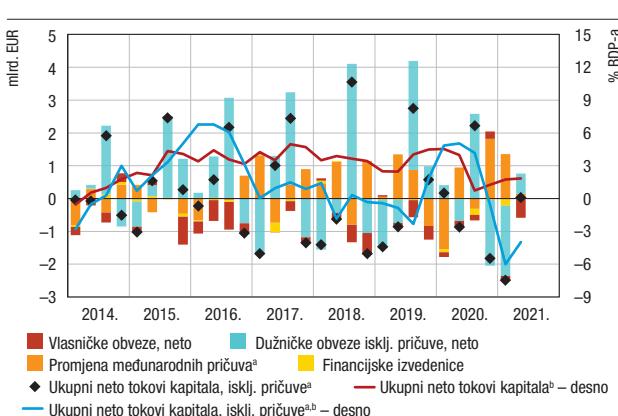
Tablica 2. Platna bilanca

preliminarni podaci, u milijunima eura

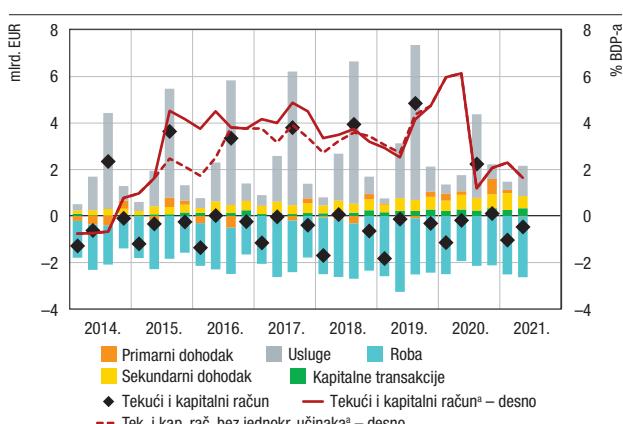
	2020.	2. tr. 2021. ^a	Indeksi	
			2020./ 2019.	2. tr. 2021. ^a / 2020.
Tekuće transakcije	-53,8	-326,5	-3,2	607,5
Kapitalne transakcije	1074,4	1175,3	120,8	109,4
Finansijske transakcije (bez pričuva)	19,1	-3601,9	1,3	-
Međunarodne pričuve HNB-a	603,5	4551,7	61,0	754,3
Neto pogreške i propusti	-398,1	101,0	295,9	-

^a Odnosi se na zbroj posljednjih četiriju tromjesečja.

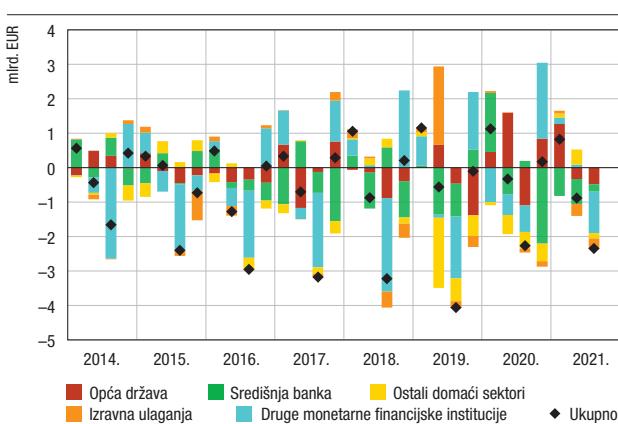
Izvor: HNB

Slika 60. Tokovi na finansijskom računu prema vlasničko-dužničkom odnosu

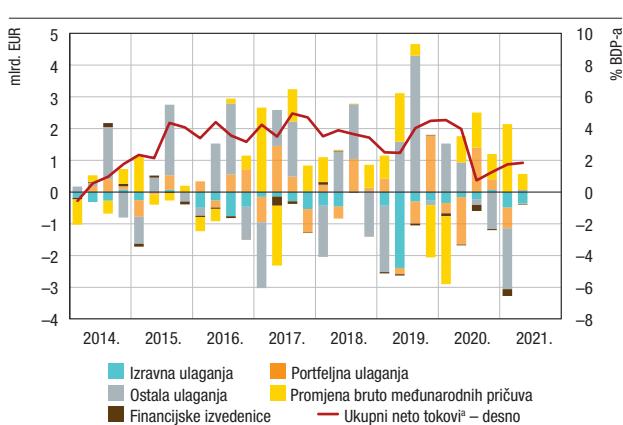
Napomena: Pozitivna vrijednost označuje neto odjelj kapitala u inozemstvo. Neto tokovi jesu razlika između promjene sredstava i obveza.
 Izvor: HNB

Slika 58. Tokovi na tekućem i kapitalnom računu

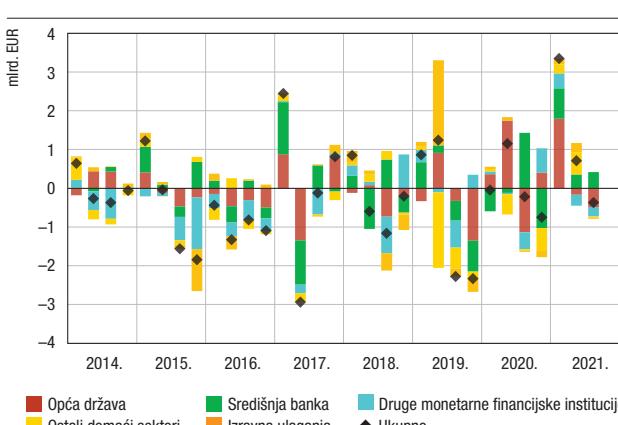
Napomena: Jednokratni učinci uključuju konverziju kredita vezanih uz švicarski franak u 2015. te rezervacije banaka za kredite odobrene koncernu Agrokor u 2017. i 2018.
 Izvor: HNB

Slika 61. Transakcije neto inozemnog duga

Napomena: Transakcije jesu promjena duga isključujući međuvalutne promjene i ostale prilagodbe. Neto inozemni dug jest bruto inozemni dug umanjen za dužnička potraživanja prema inozemstvu. Podaci za treće tromjeseče 2021. odnose se na srpanj.

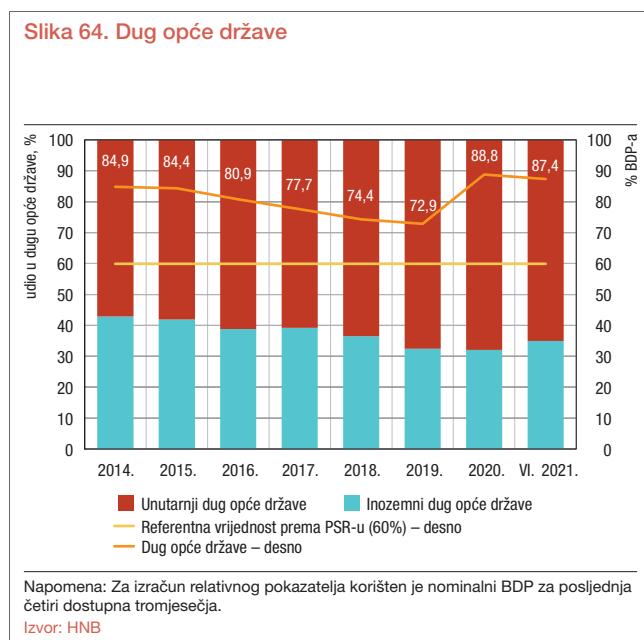
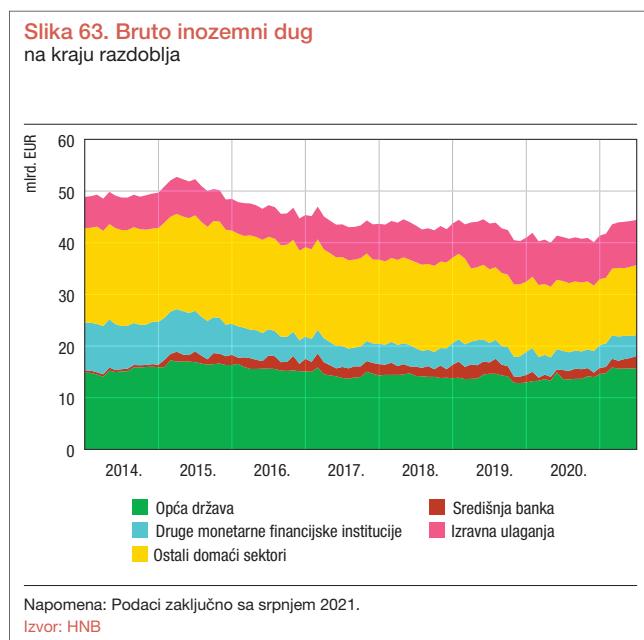
Slika 59. Tokovi na finansijskom računu prema vrsti ulaganja

Napomena: Pozitivna vrijednost označuje neto odjelj kapitala u inozemstvo (uključujući i rast međunarodnih pričuva).
 Izvor: HNB

Slika 62. Transakcije bruto inozemnog duga

Napomena: Transakcije su promjena duga isključujući međuvalutne promjene i ostale prilagodbe. Podaci za treće tromjeseče 2021. odnose se na srpanj.

Izvor: HNB

Tablica 3. Saldo konsolidirane opće države
prema metodologiji ESA 2010, u milijunima kuna

	I. – III. 2020.	I. – III. 2021.
Ukupni prihodi	41.743	45.344
Izravni porezi	6.363	6.010
Neizravni porezi	16.201	16.798
Socijalni doprinosi	11.270	11.753
Ostalo	7.910	10.783
Ukupni rashodi	46.158	49.753
Socijalne naknade	15.616	16.422
Subvencije	1.638	2.021
Kamate	1.933	1.741
Naknade zaposlenicima	12.218	12.850
Intermedijska potrošnja	8.094	7.324
Investicije	3.410	3.720
Ostalo	3.249	5.675
Neto pozajmljivanje (+) / zaduživanje (-)	-4.415	-4.409

Izvor: Eurostat; DZS

Tablica 4. Državni proračun

prema metodologiji računskog plana, u milijunima kuna

	I. – VI. 2020.	I. – VI. 2021.
1. Prihodi	60.077	72.479
2. Prodaja nefinansijske imovine	280	179
3. Rashodi	74.868	81.882
4. Nabava nefinansijske imovine	2.214	2.079
5. Neto pozajmljivanje (+) / zaduživanje (-) (1+2-3-4)	-16.726	-11.304

Izvor: MF; izračun HNB-a

Tablica 5. Promjena duga opće države

u milijunima kuna

	VI. 2020.	VI. 2021.
Ukupna promjena duga	36.347	10.581
Promjena unutarnjeg duga	18.307	-2.589
– Gotovina i depoziti	26	24
– Vrijednosni papiri osim dionica, kratkoročni	6.139	-1.497
– Vrijednosni papiri osim dionica, dugoročni	5.941	-2.161
– Kratkoročni krediti	2.321	-367
– Dugoročni krediti	6.596	1.322
Promjena inozemnog duga	18.039	13.171
– Gotovina i depoziti	0	0
– Vrijednosni papiri osim dionica, kratkoročni	0	1.485
– Vrijednosni papiri osim dionica, dugoročni	15.582	8.136
– Kratkoročni krediti	0	-34
– Dugoročni krediti	2.457	3.583
Dodatak:		
Promjena ukupno izdanih jamstava	229	1.274

Izvor: HNB

